

KAHRAMANMARAŞ KENTİ ÖRNEĞİ'NDE KENT KİMLİĞİ ve KENTSEL DONATI ELEMANLARI

Şule KISAKÜREK^{1*}, Esra BAYAZIT¹

¹Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Orman Fakültesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş

*Sorumlu Yazar: skazanci@ksu.edu.tr

ESER BİLGİSİ

Arastırma Makalesi

Gelis 21 Mart 2018

Duzeltmelerin Gelisi: 17 Nisan 2018

Kabul: 30 Nisan 2018

ÖZET: Kent kimliği çevrenin, mekânın, mimarının ve kentlerin birbirinden ayırt edilmesinde önemli bir belirleyicidir. Kent kimliğinin, kentsel algılama ve kentsel imajın temel belirleyicilerinden biri kentsel donatı elemanlarıdır. Kent kimliğinin yansıması olan kimlik elemanlarının her biri, kenti yaşanması ve algılanmasını sağlayan farklı bir anlam ve öneme sahip olmaktadır. Son yıllarda yaşanan teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişmeler sonucu kentlerde hızlı bir değişim süreci yaşanmaktadır. Yaşanan bu hızlı değişim kentleri birbirine benzeyen birimler haline dönüştürmektedir. Bu durum kentlerin cazibelerini yitirmesi ve kimliklerinin yok olması gibi olumsuz birçok soruna zemin hazırlamaktadır. Kahramanmaraş kenti de bu gelişmelerin yaşandığı ve hızlı bir değişim süreci yaşayan kentler arasında yer almaktadır. Bu çalışma kent kimliğini oluşturan, bireyler arası iletişimi sağlayan, mekânları tanımlı kılan, kenti tanımlayan ve tamamlayan niteliklere sahip kentsel donatı elemanlarının Kahramanmaraş kenti örneğinde belirlemek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda; Kale, Ulu Cami ve Kâtip Han gibi tarihi yapılar, doğal türlerle ağaçlandırılan yollar, Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası Anıtı ile Dondurma Figürlü Led Çalışması kent kimliğini olumlu etkileyen, kent girişinde ve kale çevresinde kullanılan palmiye bitkisi, ana caddelerde yer alan reklam levhaları ile yüksek katlı binalar ve çevresi ile uyumsuz İl Özel İdare Binası kent kimliğini olumsuz etkileyen kimlik bileşenleri olarak belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda kent kimliğinin güçlendirilmesi yönünde fiziksel öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kahramanmaraş, Peyzaj Tasarımı, Donatı elemanları, Kent Kimliği

EXAMINED IN TERMS OF URBAN IDENTITY OF ACCESSORY MEMBERS IN EXAMPLE OF THE CITY OF KAHRAMANMARAS

ARTICLE INFO

Research Article

Received 21 March 2018

Received in revised form 17 April 2018

Accepted 30 April 2018

ABSTRACT:The identity of the city is an important determinant of the distinction between the environment, the space, the architecture and the cities. One of the main determinants of urban identity, of urban perception and urban image are urban accessories. Each of the identifiable elements that can be experienced and perceived which is the reflection of the city identity has a different understanding and prevention in terms of the users and the city. There is live a rapid process of change that have experienced technological, economic and social developments in cities in recent years. This rapid change which experienced transforms cities into similar units. This situation cause the way for many negative problems such as the lost of the fascination of the cities and the disappearance of their identities. Kahramanmaraş city is take part among the cities experiencing a rapid change process. This study was performed with the goal of identifying of urban elements which provide constitute city identity and communication between individuals and defining spaces, defining and completing the city in Kahramanmaras. In the results of working; Kale, Ulu Mosque and Kathiphan, roads that are planted with natural species, Monument that Red Striped Independence Medallion and led study that Ice Cream Figure, the city affects the identity positively, palm trees that used at the entrance of the city and around the castle, advertising plates that have in the main streets, high-rise buildings and the provincial special administrative building incompatible with the surroundings has been identified as the identity components that adversely affect the urban identity. Physical proposals have been developed to strengthen the identity of the city in the direction of the results obtained.

Keywords: Kahramanmaraş, Landscape Design, Accessory Members, Urban Identity

GİRİŞ

Kent; bireylerin bir arada yaşadığı ve etkileşim içerisinde bulunduğu mekânlardır. Kentler bu etkileşim sonucu değişime, dönüşüme ve şekillenmeye açık canlı bir yapıya sahip sosyal ve ekolojik faktörlerin birlikte oluşturduğu yerleşim yerleridir. İnsanlar etkileşim içerisinde buldukları kentsel mekânlardan edindikleri kişisel tecrübeleri, aldıkları duyular ve mesajları zihinlerinde çevresel imgeleri oluşturmak üzere kullanmaktadır. Çevresel imgeler kişilik, sosyo-kültürel durum adapte olma düzeyi ve amaca göre değişim göstererek şekillenmektedir (Nasar,1998; Güremen, 2011).

İmge içinde yaşadığımız kent ve bu kenti oluşturan nesnelere zihnimizdeki yansımasıdır. Kentsel imge dediğimiz bu olgu, kent kimliğinin belirleyicisi durumunda olmasının yanı sıra içinde yaşadığımız kente ait duyumsamaların, zihnimizde oluşturduğu yansımaları şeklinde tanımlanmaktadır (Türkoğlu, 2002; Güremen, 2011).

Lynch (1960)'e göre, kent kimliği, kente özgü olan, kentin diğer kentlerden farkını oluşturan bir kenti diğer kentlerden ayırt etmeye yardımcı olan nitelikler ve öğeler olarak tanımlanmaktadır (Uçkaç, 2006; Ayoğlu, 2010).

Kentlerin özgün olmasını ve ayırt edilebilir olmasını sağlayan ve kentsel kimliğin oluşumunda etkili olan bir takım bileşenler bulunmaktadır. Ocağcı ve Southword (1995)'e göre, kentsel kimlik bileşenleri, geçmiş ile gelecek arasında bağlantı sağlayan öğelerdir. Her kentte bileşenler arası ilişkiler mekânsal düzeni oluşturarak özgünlüğü sağlar. Özgün bir form ya da yerleşme o kentin kimliğinin oluşmasına katkı sağlayan, kimlik oluşturan özelliklerdir (Bayramoğlu 2010; Güremen 2011).

Kentin algılanmasında ve yaşanabilir olmasında kentsel donatı elemanlarının rolü önemlidir. Kentsel donatılar kullanıcılar için farklı bir anlam ve önem ifade ederken, kentle bütünleşerek kentin bir ögesi durumuna gelmektedir. Donatı elemanları aynı zamanda kendi aralarında bir dil birlikteliği oluşturarak kent kimliğinin oluşmasına katkı sağlayan araçlardır (Sertkaya 2011).

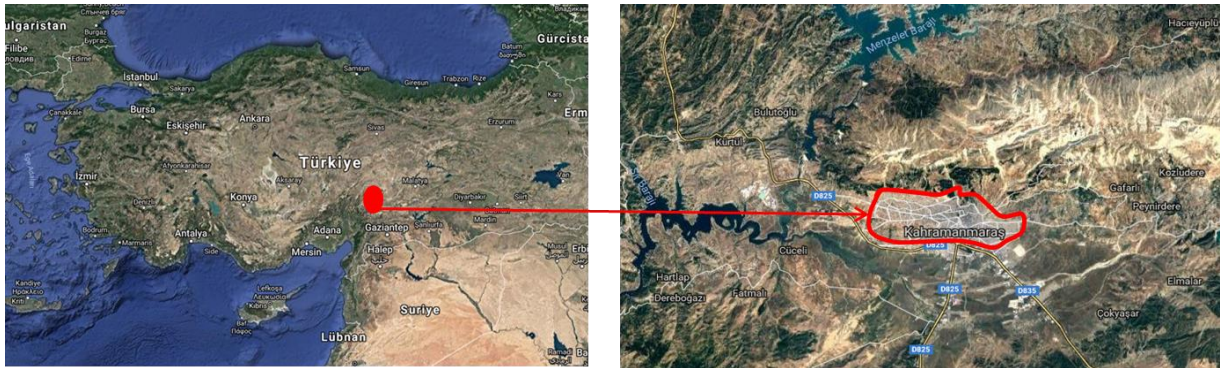
Kentsel alanları meydana getiren binalar, bitki örtüsü, su öğeleri, kent mobilyaları, sanat yapıları gibi birçok öğenin varlığı ile kentsel donatılar, kentin kimliğini doğrudan veya dolaylı olarak oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Kent Kimliğinin oluşmasına katkı sağlayan donatı elemanları, kent kimliği ile ilişkileri açısından kullanıcıların kültürel, sosyal, estetik ve fonksiyonel beklentilerini karşılar nitelikler altında oluşur ve gelişirler (Güremen 2011).

Kimliği oluşturan bu öğeler her geçen gün gelişen ve değişen canlı bir yapıdır. Bu nedenle gelişmekte olan teknoloji, hızlı kentleşme, değişen yaşam koşulları ve toplum yapısı ile birlikte kentlerin görünümünde ve tarihsel bir süreçle meydana gelen kent kimliklerinde değişim ve bozulmalar meydana gelmektedir. Bu sürece entegre olarak kentlerde birbirinden etkilenmeye, bu etkileşimde birbirine benzer aynı model kentler oluşmaya ve bunun sonucunda kentler kimliklerini yitirmeye başlamışlardır. Bunun sonucu olarak kent kimliği kavramının yanı sıra kimlik bileşenleri ve kentsel donatı elemanlarının önemi artmaktadır.

Bu çalışma Kahramanmaraş kent ölçeğinde doğal çevre kimlik bileşenleri ve yapay çevre kent bileşenlerini oluşturan kentsel donatıların kent kimliğine olumlu ve olumsuz katkılarını belirlemek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma kentsel donatı elemanlarının kent kimliği açısından irdelenmesi amacı ile Kahramanmaraş kent merkezinde gerçekleştirilmiştir. Kentin kentleşme süreci 2012 yılında 6360 sayılı kanun ile Büyükşehir ilan edilmesi ile daha da hız kazanmıştır (Anonim 2012). Kahramanmaraş kentinin özgünlüğünü kaybetmeden bu süreci geçirmesine katkı sağlamak araştırma alanının seçiminde etken olmuştur. Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Kahramanmaraş ili Doğu Akdeniz bölgesinde yer almaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Kahramanmaraş'ın ve Araştırma Alanının Konumu

Çalışma 3 aşamada gerçekleştirilmiştir.

Literatür Tarama: Kent kimliği, kent bileşenleri donatı elemanları ile ilgili literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Kahramanmaraş kentinde kent kimliğini oluşturan bileşenler belirlenmiştir.

Alan Analizi: Araştırma alanı olarak seçilen Kahramanmaraş kentinde farklı gün ve saatlerde arazi gözlemleri yapılmış ve fotoğraf çekimleri yapılmıştır.

Veri Analizi ve Değerlendirme: Elde edilen veriler değerlendirilerek Kahramanmaraş kenti kimliğini olumlu ve olumsuz etkileyen kent bileşenleri belirlenmiştir.

Sonuç ve Önerilerin Geliştirilmesi: Veri analizi ve değerlendirilme sonucunda Kahramanmaraş kent kimliğini olumlu ve olumsuz etkileyen kimlik bileşenleri ortaya konmuş ve Kahramanmaraş'ta kent kimliğinin güçlendirilmesi ve sürdürülebilirliği için fiziksel öneriler geliştirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Kahramanmaraş kentinin kimlik bileşenleri, doğal çevre kentsel kimlik ve yapay çevre kimlik bileşenleri olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır.

Kahramanmaraş'ın Doğal Çevre Kentsel Kimlik Bileşenleri

Topoğrafya: Doğal çevre koşulları bir şehrin kuruluşundaki temel faktörleri oluşturmaktadır. Konum, topoğrafya, iklim, su durumu, bitki örtüsü vb. doğal çevre kaynak verileri, kente kimlik kazandırır ve tanımlar (Ocakçı & Southworth 1995; Bayramoğlu, 2010).

Kahramanmaraş kenti, kuzeyinde yer alan Ahir Dağı 600-2300 m yükseltileri ile doğu-batı doğrultusunda uzanmakta olduğundan dolayı dağ yamaçlarına kurulu kent imajı sergilemektedir. Coğrafi oluşumlar ve topoğrafik özellikler ile yerleşmenin bulunduğu arazinin durumuna göre yerleşim biçimleri farklılıklar gösterebilir. Kente kimlik kazandıran bileşenler düz ve eğimli araziler, tepeler ve vadiler, semerler ve su kenarları gibi doğal özelliklerdir (Bayramoğlu, 2010). Kahramanmaraş Ahir Dağı kent kimliğini olumlu etkileyen önemli bir bileşendir (Şekil 1) (Deniz, 2004; Bayramoğlu 2010).

İklim ve bitki örtüsü özellikleri: Farklı iklimsel özellikler kent dokularında farklılıklar oluşturmaktadır. İklimsel özelliklerin farklılığı yapı malzemesi, renk, biçim, konum ve yönlenme gibi mimari özelliklerin yanı sıra planlama ölçeğinde de sokak genişlikleri ve bitişik nizam gibi farklılıklara yol açmaktadır. İklimsel özelliklere bağlı olarak oluşan yeşil dokunun kent kimliğine etkisi de oldukça fazladır. Yeşil dokunun farklı dokularla birleşmesi kent kimliğine farklı bir zenginlik katar (Deniz, 2004; Bayramoğlu 2010).

Kahramanmaraş kentinin önemli kimlik bileşenlerinden bir diğeri ise kent çevresinde oluşturulan yeşil kuşak çalışmasıdır (Şekil 1). Yeşil kuşak projesi, kentin sel taşkınlarından korunması erozyonu önlenmesi amacı ile ilk olarak 1963 yılında kentin kuzeyinde il koruluğu adı altında başlatılmış ve daha sonra kent çevresinde aşamalı olarak devam eden projeler bu başlık altında birleştirilmiştir (Sandal & Karademir, 2013). Günümüzde kentin önemli kimlik bileşenlerinden birini oluşturmaktadır (Şekil 2a). Kent kimliğinin şekillenmesinde ve belirlenmesinde canlı kent mobilyaları olarak tanımlanabilen; ağaçlar, ağaççıklar, çalılar,

sarılcı ve tırmanıcılar, yer örtücüler, çimler, mevsimlikler ve su bitkileri önemli rol oynamaktadır. Kahramanmaraş kentinde doğal olarak yetişen bitki türlerinin yol ağaçlandırmasında ve peyzaj çalışmalarında tercih edilmesi kent kimliğini olumlu etkilemektedir. *Platanus orientalis*, *Pyracantha coccinea*, gibi türlerin kullanılması kent kimliğini olumlu etkilemektedir (Şekil 2b).

Şekil 1. Kahramanmaraş Ahır Dağı Yeşil Kuşak Çalışması Uydu Görüntüsü

Kent sınırları içerisinde 2455 bitki türü bulunmaktadır ve bu bitki türlerinden 435 tür yöreye özgüdür. Kahramanmaraş'a özgü çok sayıda endemik bitki türü bulunmaktadır. Örneğin, Maraş salebi (*Orchis anatolica*), yöreye özgü endemik bitkilerden biridir ve Kahramanmaraş'ta dondurma üretiminde önemli bir yer tutmaktadır (Anonim 2015). Salep bitkisi şehir kimliğinde ayrıcalıklı bir yere sahip kültürel mirastır. Anadolu'nun bir çok kentinde ki bitki türleri o yöreye özgü ağaç türleri kent kimliğini oluşturan önemli bileşenlerdendir (Kiper 2018).

Şekil 2. Kent Kimliğini Olumlu Etkileyen Kimlik Bileşeni Bitki Örtüsü (a: Yeşil Kuşak Çalışması; b: Doğal Türlerle Yapılan Yol Ağaçlandırması)

Ancak kentin Adana Yolundan girişinde yer alan Gazi Mustafa Kemal Paşa bulvarında, Trabzon caddesine ve kale gibi kentin odak noktalarının ağaçlandırılmasında doğal bitki örtüsünden olmayan Palmiye (*Washingtonia filifera*) türü ağaçlarının kullanılması, kent kimliğini olumsuz etkilemektedir. Kente özgü olan türlerin özellikle ana akslarda kullanılması kentli ve kente sonradan gelen yabancılar için bitki örtüsünü algılama ve kenti benzerlerinden ayırmada önemli rol oynamaktadır (Şekil 3.).

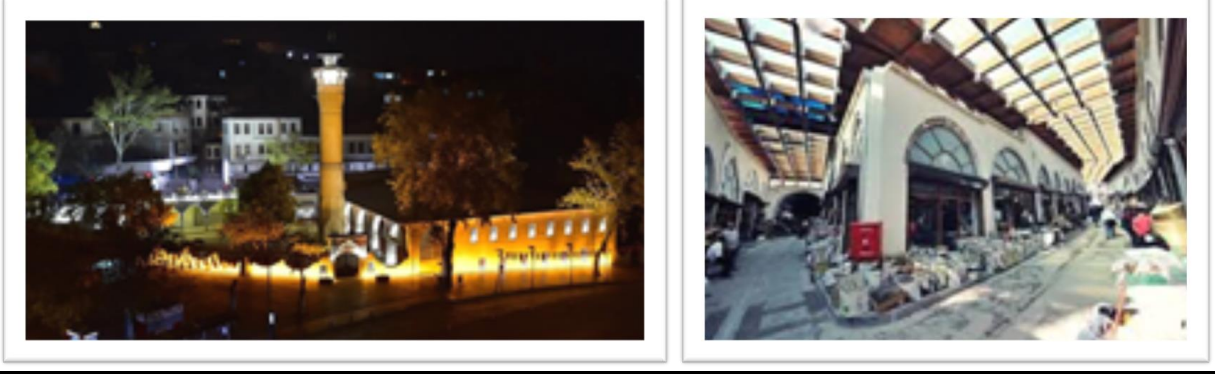
Şekil 3. Kent imliğini Olumsuz Etkileyen Uygulamalar (a:Trabzon Caddesinde b: Kale Çevresinde Kullanılan *Washingtonia filifera*)

Kahramanmaraş'ın Yapay Çevre Kentsel Kimlik Bileşenleri

Yollar: Kent merkezi bütününde şehre kimlik kazandıran ana yollar ve caddeler tarihten günümüze büyük ölçüde varlığını sürdürmekte ve kentin gelişmesiyle yeni yollar kentin kimliğine kazandırılmaktadır. 1971 yılı başlarında, modern şehir mimarisine uygun, geniş ve büyük cadde olan ve şehrin kuzeyini güneyine bağlayan ilk cadde olma özelliğini de taşıyan Trabzon Caddesi, günümüzde kentin kimliğini belirleyen en önemli bileşendir (Anonim, 2015).

Yapılar (kentsel doluluklar): Kentin kimliğinin önemli bileşenlerinden birisi de kentlerin kültürel mirası olarak geçmişten günümüze kadar gelen tarihi yapılarıdır. Kent kimliğinin yaşaması bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması bakımından tarihi, doğal, kültürel çevrenin korunması büyük önem taşımaktadır. Tarihi kent dokusu ile yeni bina cepheleri ve kentsel donatıların uyumu, kent estetiğinin yanı sıra kent kimliğini de önemli ölçüde etkilemektedir (Çelik & Açıksöz, 2008). Kimlik anlayışı tarih boyunca oluşur ve kent uygarlığının en önemli özelliğini oluşturur. Tarih bugünün ve geleceğin nasıl şekilleneceğinin de ipuçlarını taşımaktadır. Tarihi kimliği ile güçlü, mimari dokunun da bu kimliği güçlendirmesi ile geçmiş ve gelecek arasında entegrasyonu sağlayan kentler, küresel ölçekte önem kazanır (Tatlıdil, 2009).

Kahramanmaraş kenti eski dönemde kent merkezini oluşturan Kale, Ulu Cami Külliyesi ve Dulkadirli Beyliği Döneminde yapılan ticari bölge ile Osmanlı Dönemi'nde inşa edilen Yeni (Aşağı) Bedesten, Uzun Çarşı, Kapalı Çarşı, Alacacılar Çarşısı, Taş Han, Bakırcılar Çarşısı ve Saraçhane'nin bulunduğu tarihi çarşı kompleksinin etrafında yamaçlara doğru yayılan yapılardan oluşmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4. Kent Kimliğini Olumlu Etkileyen Yapılar (a: Ulu Cami b: Tarihi Kapalı Çarşı)

Kahramanmaraş kentinin tarihi kent merkezinde yer alan yapılar kent kimliğine olumlu katkılar sağlamaktadır. Tarihi kent merkezi geçmişle günümüz arasında bir köprü görevi üstlendiği bir konumda yer almaktadır. Eski yerleşim alanları ile yeni yerleşim alanlarının bağlayan önemli bir konumda yer almaktadır.

Kentin tepeler üzerine kurulmuş olmasından dolayı evler merkeze dönük ve yamaçlardan aşağıya bakmaktadır. Evler, dar sokaklar içinde mütevazı olarak genellikle iki katlı ve bahçe içerisinde olduğundan yeşil alanlara sahiptir (Şekil 5). Tarihi kent merkezinde yer alan yapılar kent kimliğini olumlu etkileyen yapılardır.

Şekil 5. Kent Kimliğini Olumlu Etkileyen Yapılar (a: Dedeoğlu Konağı; b: Kocabaş Konağı)

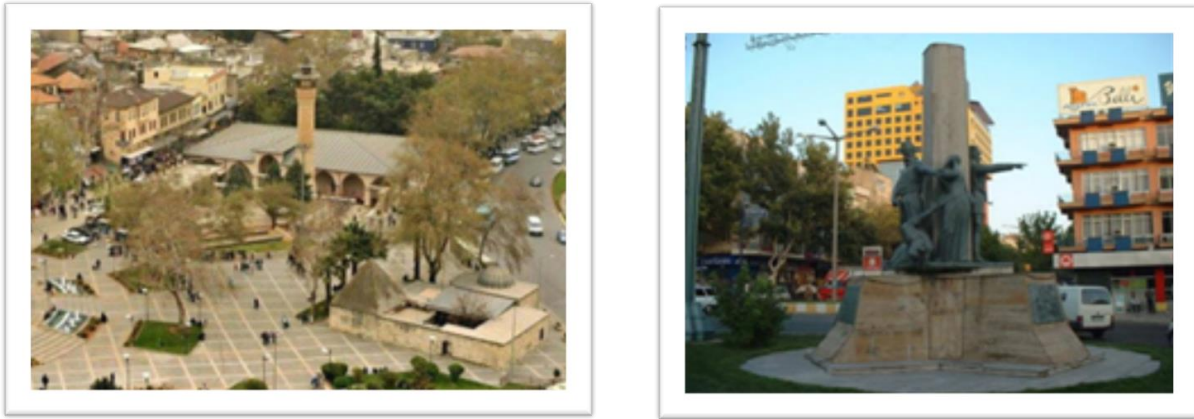
Bunun yanı sıra kent merkezinde yer alan çok katlı İl Özel İdare Binası çevresi ile uyumsuz ve estetikten yoksun mimarisi ile kent kimliğini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca yeni yerleşim alanlarında özellikle kentin eteklerine kurulduğu Ahır Dağı'nın yüksek kesimlerine doğru yayılan yüksek katlı binalar hem binalar açısından hem de Ahır Dağı'nın kent kimliğine olan katkısını olumsuz etkilemektedir (Şekil 6).

Şekil 6. Kent Kimliğini Olumsuz Etkileyen Yapılar (a: İl Özel İdare Binası, b: Yüksek Katlı Binalar)

Açık alanlar (kentsel boşluklar): Kentin açık alanlarını meydanlar, yeşil alanlar, avlular, yaya bölgeleri vb. oluşturmaktadır. Kent insanının iletişime en açık olduğu ve kentin yaşandığı mekânlar açık alanlardır. Bu mekânların genel kurgulanış biçimi ile kullanılan öğeler kentliler için bir anlam taşımakta ve kent kimliğini etkilemektedir (Akoğlu, 2018).

Kent içerisinde kimliği önemli ölçüde etkileyen bir diğer açık alan meydanlardır. Meydanlar fiziksel yapılarının yanı sıra, işlevleri dolayısıyla kültürel ve politik anlamda da kenti ve kent kimliğini etkilemektedir. Can (1999)'a göre Kahramanmaraş kent kimliğini olumlu etkileyen Ulu Cami ve Kıbrıs Meydanında Tarihi Sütçü İmam olayını sembolize eden Anıt kent kimliğini olumlu etkileyen mekânlar/unsurlardır (Kır, 2009)(Şekil 7).

Şekil 7. Kent Kimliğini Olumlu Etkileyen Açık Alanlar (a: Ulu Cami Meydanı. b: Sütçü İmam Anıtı)

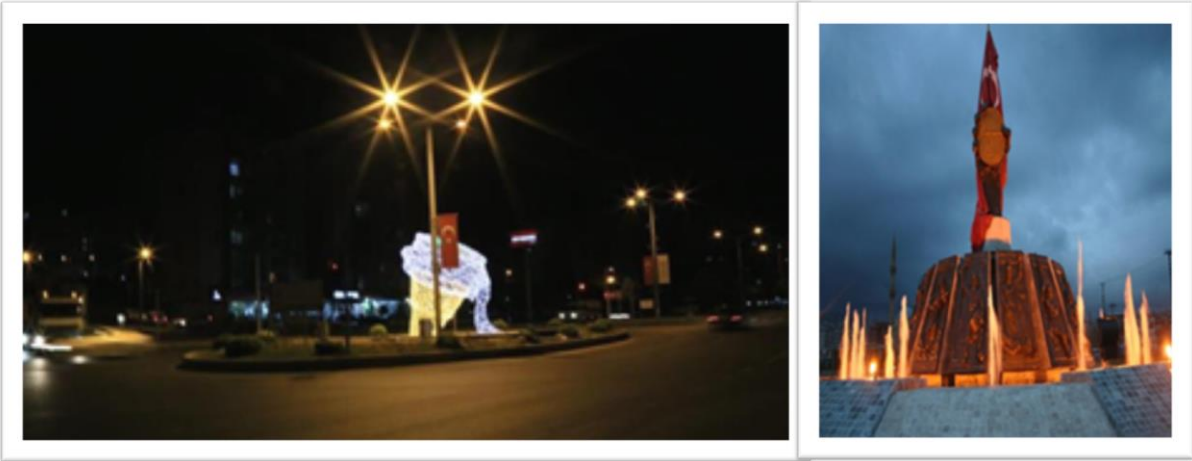
Odak Noktaları: Stratejik öneme sahip odak noktaları yoğun kullanım alanları olan kavşaklar, büyük meydanlar, bölgeler ya da ulaşımın kesildiği noktalar olarak kent ölçeğinde kimlik ile ilişkilidir. Kent merkezinde yer alan Kıbrıs Meydanı, Necip Fazıl Kısakürek Kültür Merkezi, Taş Medrese, Katip Han, Kapalı Çarşı, Ulu Cami, Kahramanmaraş Kalesi ve şehrin silüetine hakim Abdulhamithan Cami kent kimliğini oluşturan odak noktaları kimlik bileşenlerine örnek olarak verilebilir.

Şekil 8. Kent kimliğini olumlu etkileyen odak noktaları (a:Abdülhamithan Cami; b:Taş Medrese)

Sanatsal objeler (heykeller): Peyzaj tasarımında kullanılan plastik objeler, peyzajın estetik değerini renk, form, biçim ve ölçü özellikleriyle artıran daha etkili ve algılanabilir yapan elemanlardır. Peyzaj düzenlemeleri görsel algıyı artırarak, sahip oldukları estetik değerler ve plastik, doku, renk ve ölçü gibi özellikleri ile meydanlara, park ve bahçelere, mimari yapılara, anlam kazandıran donatılardır (Uzun, 1997; Güremen, 2011).

Estetik amaçlarla yer alan elemanlar, peyzaja eklenen dekoratif elemanlar arasında bulunan önemli sanat çalışmaları çevre donatılarıyla uyumlu olmalarıdır. Şeyh Edibali Bulvarı kavşağında dondurma figürlü led çalışması ile kent girişinde yer alan kırmızı şeritli istiklal madalyası anıtı ile kentin sahip olduğu özellikler vurgulanmaktadır. Bu nedenle kent kimliğini olumlu etkileyen sanatsal objelerdir (Şekil 9)

Şekil 9. Kent Kimliğini Olumlu Etkileyen Sanatsal Objeler (a: Dondurma Figürlü Led Çalışması. b: Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası Anıtı)

İşaret ve bilgi levhaları : Şehir merkezi veya şehirde insanların yoğun olduğu kısımlarda, alış-veriş ünitelerinin ve firmaların tanıtım ve reklamı için üzerinde amblem ve adların yazılı olduğu, yerel yönetimlerin veya özel kuruluşların yaptırdığı ve kiraya verilen donatı elemanlarıdır. İletişimi tanıtım ve reklamı sağlayan bu kentsel donatılarda yabancı marka

isimlerinin yer alması ve bu donatıların bir düzenleme ve standardının olmaması nedeni ile kent kimliğini olumsuz etkilemektedir (Şekil 10).

Şekil 10. Kent Kimliğini Olumsuz Etkileyen Tanıtım Levhaları (a: Hükümet caddesi, b: Trabzon Caddesi)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kent kimliği kavramı günümüzde teknolojik gelişmeler ve iletişimin hızlandığı ve sınırların kalktığı bir ortamda daha önemli hale gelmiştir. Birbirine benzeyen kentler cazibelerini sınırların kalktığı bir ortamda daha önemli hale gelmiştir. Birbirine benzeyen kentler cazibelerini yitirme, özgünlüklerini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Birbirine benzeyen kentler turizmin de en önemli düşmanı olacaktır.

Kimliklerin ve özgünlüğün korunması geçmiş ile gelecek arasında bir bağın sürdürülebilirliği açısından da önemlidir. Kentlerin bu özgünlüğü korumak üzere yapılan planlamalarda kimlik bileşenleri dikkate alınmalıdır. Kahramanmaraş kentine yönelik fiziksel öneriler aşağıdaki gibi geliştirilmiştir;

- Kent kimliğine katkı sağlayacak bitkisel düzenlemeler yapılmalı,
- Tarihi kent dokusu ile yeni binaların entegrasyonu sağlanmalı,
- Kente özgü işaret ve yönlendiriciler oluşturulmalı ve bunlar arasında uyum sağlanmalı,
- Kent yeşil alanlarında doğal bitki türleri kullanılmalı,
- Reklam ve tanıtım levhaları kente özgü tasarım ve standartlarda olmalı,
- Reklam ve tanıtım levhalarında Türkçe isimlere yer verilmeli,
- Kent kimliğini olumlu etkileyen sanatsal objelerin sayısı artırılmalı,
- Yol ağaçlandırmalarında doğal bitki türleri kullanılmalı,
- Kahramanmaraş kalesi çevre düzenlemesi tarihi dokusuna uygun hale getirilmeli,
- Kale surlarının restorasyonu yapılmalı ve kent ile entegrasyonu sağlanmalı,
- Kale ve çevresinin tarihi ticaret merkezi ile entegrasyonu sağlanmalıdır.

Teşekkür: Bu çalışma 2017 /4-7 YLS KSÜ BAP Projesi Kapsamında Devam Eden Yüksek Lisans Tez Çalışması 'Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Kimliği ve Estetik Değerler Yönünden İncelenmesi Trabzon ve Hükümet Caddeleri Örneği Kahramanmaraş' isimli çalışmaya ait sonuçları içermektedir.

KAYNAKLAR

- Akoğlu, M. (2018). Kent Kimliği. *Süleyman Demirel Üniversitesi. Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü*. <https://prezi.com/8ndk9zxy40im/kent-kimligi/>
- Anonim, (2012). 6360 Sayılı Kanun. *Resmi Gazete. Sayı 28489* <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm>
- Anonim (2015) Kahramanmaraş Şehir Kimliği Çalıştayı Sonuç Raporu. *Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Kahramanmaraş 117s.*
- Ayoğlu, B.O.; (2010). 'Zafer Anıtı – Güvenpark – TBMM' Kent Aksının Varolan Durumunun İrdelenmesi ve Cumhuriyet Aksı Olarak Yeniden Tasarımı *Ankara Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*
- Bayramoğlu, N. (2010). Kullanıcı Algısı Bağlamında Kentsel Kimlik: Barbaros Bulvarı – Büyükdere Kentsel Aksı. *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Kentsel Tasarım Programı.*
- Çelik, D. & Açıksöz, S. (2008). Tarihi Kentlerde Kent Estetiği Kaygısı: Bartın Örneği. *Orman Fakültesi Dergisi*. Cilt 10.Sayı 14.
- Deniz, K. (2004). "Konya'da Farklı Üç Kentsel Mekanda Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma", S.Ü., *Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Konya
- Güremen, L. (2011). Kent Kimliği ve Estetiği Yönüyle Kentsel Donatı Elemanlarının Amasya Kenti Özelinde Araştırılması. *e-Journal of New World Sciences Academy. ISSN:1306-31112011. Volume: 6, Number: 2, Article Number: 3C0073*
- Tatlıdil, E., (2009). Kent ve Kentli Kimliği; İzmir Örneği. *Ege Akademik Bakış / Ege Academic Review* 9 (1) 2009: 319-336
- Türkoğlu, D., (2002). Kentsel İmge: İstanbul'dan Bulgular, *İTÜ Dergisi/a cilt 1, Sayı 1, İstanbul.*
- Ocakçı, M., & Southworth, M. (1995). Şehir Kimliği ve Çevre ilişkileri. Kent ve Çevre Planlamaya Ekolojik Yaklaşım, 17. *Dünya Şehircilik Kolokiyumu*, İstanbul.
- Kır, İ., (2009). Kent Meydanlarının Kent Kimliği Üzerine Etkileri İzmir Örneği. *Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans tezi (Yayınlanmamış)*, İzmir.
- Lynch, K. (1960). "Kent imgesi", *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*, Cambridge.
- Nasar, J.L. (1998). "The Evaluative Image of the City", *Sage pub.*, London
- Uçkaç, L., (2006). Kentsel Tasarımın Kent Kimliği Üzerine Etkileri: Keçiören Örneği. A.Ü. *Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı (basılmamış doktora tezi)* Ankara
- Uzun G. (1997). Peyzaj Konstrüksiyonu II. *Adana Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını.*
- (Sandal & Karademir, 2013). Kahramanmaraş'ta Yeşil Alanların Yeterliliği İle Halkın Beklentilerinin ve Bilinç Düzeyinin Belirlenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi. Cilt:18.Sayı: 29*
- Sertkaya, İ., (2011). Kent Meydanları: Adana 5 Ocak Meydanı Örneği Üzerine Bir İrdeme. *Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü. Mimarlık Ana Bilim Dalı. Adana.*
- Kiper, P., (2018). Kent Kimliğinin Korunmasında Planlamanın Rolü. <http://21inciuzyilicinplanlama.org/wp-content/uploads/2016/08/02.06.2016.pdf>